

Zpráva z jednání EurEau pro pitnou vodu EU1 konané ve dnech 28.–29. 10. 2024 ve Valencii

Jednání komise EU1 pro pitnou vodu se uskutečnilo ve dnech 28.-29.10.2024 ve Valencii, Španělsko.

Jednání se zúčastnilo 31 zástupců vodárenských asociací členských států EU včetně dvou spolupředsedů EU1, koordinátoři komise EU1, zástupci sekretariátu EurEau a přizvaní prezentující hosté. Osm účastníků jednání se připojilo on-line.

Jednání bylo zahájeno technickou prohlídkou úpravní vody pro Valencii, kterou provozuje společnost GLOBAL OMNIUM ENVIRONMENT SL. Jedná se o dvoustupňovou úpravnu vody se sorpčním stupněm na granulovaném aktivním uhlí. Zdrojem vody je povrchová voda z řeky Turia a povrchová voda přiváděná kanálem ze vzdálenější přehrady. V období nízkých průtoků vody nebo v období zhoršené kvality povrchové vody, jsou využívány podzemní zdroje.

Následovalo jednání v centrále společnosti GLOBAL OMNIUM ENVIRONMENT SL, která byla hostitelem EU1. Úvodem byl schválen zápis z minulého jednání EU1 a program jednání.

Témata diskutovaná na jednání komise:

- Implementace DWD (směrnice pro pitnou vodu) v členských státech a témata související:
 - Problematika poly- a perfluorovaných látek PFAS (včetně možnosti analýzy PFAS_{Total} a ne/zařazení TFA /trifluoroctové kyseliny/ mezi PFAS)
 - Problematika relevantních a nerelavantních metabolitů pesticidních látek ve vodách včetně diskuse, zda TFA zařadit/nezařadit jako metabolit pesticidů
 - Materiály v kontaktu s pitnou vodou, diskuse před zahájením schvalovacího procesu
 - Bisfenol A a jeho posouzení z hlediska toxicity pro zdraví člověka ve vazbě na nový(nižší) limit v pitné vodě
 - Ztráty vody
 - Rozsah reportovaných parametrů pro oblast zásobování pitnou vodou EK a termín, kdy má být reporting odeslán (článek 18 DWD)
 - Zástupci EurEau se podílí na přípravě standardů pro železité koagulanty; čistota chemikálií a filtračních materiálů používaných při úpravě pitné vody
 - Mikroplasty – nebudou zařazeny na seznam sledovaných parametrů, zejména z důvodu problematické metodiky stanovení, nevhodné komunikace s veřejností a neprokázaného dopadu na zdraví člověka
- Odolnost zásobování vodou, příprava stanoviska EurEau; zajištění dostatku pitné vody, dostupná opatření.
- Směrnice spojující standardy pro podzemní vodu, rámcovou vodní směrnici a normy environmentální kvality (NEK).
- Opětovné použití vody.

- Nitrátová směrnice: v EU je shoda na tom, že není nutná aktualizace, ale je zapotřebí zajistit její důsledné uplatňování, aby došlo ke snížení znečištění dusičnany.
- Taxonomie a energetická účinnost při výrobě pitné vody: vznikly 2 rozhodnutí v přenesené pravomoci. Jeden dokument se váže ke změně klimatu a druhý dokument k životnímu prostředí.
- Ochrana vodních zdrojů.

Detailněji byla projednávána tato témata:

Implementace směrnice pro pitnou vodu (DWD)

Směrnice je již implementována ve většině členských států včetně Česka. Komise sleduje vývoj v jednotlivých členských státech.

Problematika poly- a perfluorovaných látek (PFAS)

Byla diskutována problematika polyfluorovaných organických látek (PFAS). Evropská komise sice vydala finální Technické pokyny pro analýzu PFAS, včetně ukazatelů PFAS_{Total} (všechny PFAS) a suma PFAS (suma 20 vybraných PFAS), kde jsou uvedeny tři různé metody pro stanovení PFAS_{Total}, žádná z nich není ideální a nezahrnuje TFA (trifluoroctová kyselina). Z diskuse mezi přítomnými vyplynulo, že stanovení PFAS_{Total} je zhruba stejný nesmysl, jako stanovení celkových pesticidů. Diskutovalo se také o výkladu, resp. definici – co patří do skupiny PFAS. EK pracuje na revizi přístupu k PFAS. K jednotlivým látkám ze skupiny PFAS by se mělo přistupovat odděleně. Padl také návrh, že navýšení počtu sledovaných PFAS z 20 na 42 by mohlo řešit parametr PFAS_{Total}. K uvedené problematice byla vytvořena pracovní skupina, zástupci komunikují s evropskými asociacemi malo-/velkoobchodníků potravin a nápojů, rybářů, minerálních vod a odpadového hospodářství. V plánu mají kontaktovat zemědělský sektor. Evropská komise doporučuje zvýšenou komunikaci zástupců této pracovní skupiny se všemi zúčastněnými stranami, aby vysvětlili a zdůvodnili omezení až zákaz používání PFAS všem, kdo se toho obávají. Byla zmíněna i publikace v časopise Le Monde, kde byl zveřejněn přehled výskytu a potenciálního výskytu PFAS v Evropě. K informacím v rámci České republiky se SOVAK ČR již dříve vyjadřoval.

Projednávala se možnost technologického odstranění PFAS při úpravě pitné vody. Je však nutné vzít v úvahu situaci, kdy jedinou možností odstranění PFAS je reverzní osmóza, kdy vysoká energetická náročnost tohoto postupu je doprovázena i vysokou spotřebou vody – při reverzní osmóze je zapotřebí cca 35% vody navíc. V souvislosti s tím se musí uvažovat i státy, kde je nedostatek zdrojů vody.

Téma PFAS doplnila velmi pěkná prezentace zástupkyně Spojeného království v EU1, Sharon Evansové. PFAS nejsou ve Spojeném království v současné době regulovány, nicméně Drinking Water Inspectorate (DWI) zaujal ke sledování PFAS stanovisko a rozeslal pokyny vodárenským společnostem. V návaznosti na informační dopisy a pokyny vydané DWI, zaujaly všechny vodárenské společnosti v Anglii a Walesu strategický přístup k látkám PFAS v pitné vodě. Byl zpracován akční plán, aby se zajistilo, že vodárenské společnosti splní pokyny stanovené regulátorem. Bylo analyzováno 48 jednotlivých PFAS a zpracováno

bylo od roku 2021 více než 200 tis. vzorků surové vody a kolem 100 tis. vzorků vody upravené. Výsledky jsou klasifikovány ve 3 úrovních ($<0,01 \mu\text{g/l}$; $0,01 - 0,09 \mu\text{g/l}$; $\geq 0,1 \mu\text{g/l}$). Žádný vzorek pitné vody nespadal do nejvyšší kategorie 3. Současné náklady na analýzu (pouze pro Welsh Water) jsou přibližně 400 tisíc liber ročně. O problematiku PFAS je ve Spojeném království významný mediální zájem.

Kyselina trifluoroctová resp. trifluoracetát (TFA)

TFA se v životním prostředí vyskytuje v anionické formě. O výskytu TFA jsou v současnosti omezené informace. TFA byla nalezena v r. 2015 náhodně v německých řekách a je zjišťována ve vodách ve vysokých koncentracích – až jednotky $\mu\text{g/l}$. Není zcela ujasněno, jestli TFA patří do skupiny PFAS nebo se jedná o produkt rozkladu mnoha pesticidů, léčiv, chladicích médií apod., a jak TFA posuzovat. První výsledky sledování TFA uvedli zástupci Francie a Belgie. K tématu prezentoval zástupce německé DWGW pan Finnian Freeling sledování TFA v Německu a možnost odstranění TFA z vody. Prezentoval zdroje TFA, analytické možnosti, výsledky z jednotlivých složek životního prostředí, souvislost s výskytem TFA v podzemní vodě a ošetření půdy pesticidy a hnojení dusíkatými hnojivy, možnosti technologické úpravy vody. Jako jediná možná technologie odstranění TFA z vody je reverzní osmóza. Ale má to i svá úskalí – např. nutnost remineralizace vody a zejména jak naložit s koncentrátem TFA? Závěrem uvedl, že lze očekávat nárůst emise TFA v krátké budoucnosti a že běžnou, dnes aplikovanou technologií úpravy vody, nelze TFA odstranit. TFA lze najít také v jídle a nápojích (např. víno), a to ve výrazně vyšších koncentracích než v pitné vodě.

Metabolity pesticidů

Mezi zástupci EU1 proběhl průzkum, jak jednotlivé státy přistupují k posouzení ne/relevantnosti metabolitů pesticidů v pitné vodě. Přístup není jednotný.

I na základě podnětu EurEau by měla Světová zdravotnická organizace (WHO) vypracovat doporučení (seznam a orientační hodnoty), které metabolity jsou nerelevantní. EK informovala, že zvažuje zpracovat harmonizovaný seznam nerelevantních metabolitů pesticidů pro následující revizi DWD (2026). Zástupci v EU1 se shodli na tom, že je nutné důrazně prosazovat, aby harmonizovaný seznam jasně uvedl, že se jedná o nerelevantní metabolity pro pitnou vodu. Aby se odlišilo posouzení relevantnosti pro povrchovou, podzemní a pitnou vodu. Je to v současnosti nepřehledné a z toho vyplývá různý přístup jednotlivých států.

Materiály v kontaktu s pitnou vodou

DWD článek 11 stanoví rámec pro minimální hygienické požadavky na materiály přicházející do styku s pitnou vodou. Tento rámec byl právně přijat Evropskou komisí jako šest právních aktů zveřejněných dne 23. dubna 2024. Požadavky se vztahují na nové materiály a produkty uváděné na trh od 31. prosince 2026. Pro materiály schválené v předchozím období na národní úrovni platí přechodné období do 31. prosince 2031.

Jedná se jednak o stavební materiály, ale zejména byly diskutovány chemikálie používané při úpravě pitné vody včetně filtračních médií. Problematikou se zabývá Německá spolková agentura pro životní

prostředí (UBA). Ta prověřovala dostupnost železitých koagulantů a došla k závěru, že je částečně oprávněný požadavek výrobců koagulantů na úpravu norem. Maximální hodnota pro těžké kovy se má zvýšit. Důvodem byla obecná standardizace maximálních hodnot ve vztahu ke koncentraci účinných látek. V souvislosti s tím zřejmě dojde k revizi řady norem pro chemikálie používané pro úpravu vody určené k lidské spotřebě:

- EN 888 - Chlorid železitý
- EN 889 - Síran železitý
- EN 890 - Roztok síranu železitého
- EN 891 - Hlinito-síranové soli

V souvislosti s revizí norem by nemělo dojít ke zhoršení kvality vody upravované těmito koagulanty. Dochází k jednání s agenturou ECHA (od dubna 2020), jsou zpracovány pokyny ECHA/EFSA o dopadu procesů úpravy vody na rezidua účinných látek nebo jejich metabolitů ve vodě při výrobě pitné vody. Pokyny by se neměly vztahovat na biocidní látky.

Nejsou dosud harmonizována filtrační média z hlediska kontaktu s pitnou vodou. To znamená včetně iontoměničů, hybridní pryskyřice, adsorbérů, kompletní řady membránových technologií. Výchozí suroviny pro výrobu těchto filtračních médií musí být na národní úrovni toxikologicky posouzeny. Měl by být vytvořen seznam vhodných materiálů, který by měl být sestaven speciálně pro tento účel. Absence harmonizace těchto médií tak vylučuje technologie (pryskyřice a membrány), které jsou nezbytné pro odstranění kritických znečišťujících látek, jako jsou PFAS, stopové látky, těžké kovy a dusičnany.

Od roku 2011 dochází k regulaci UV lamp s obsahem rtuti. Od 02/2022 platí Směrnice v přenesené pravomoci, která mění přílohu III Směrnice EP a Rady 2011/65/EU o omezení používání některých nebezpečných látek v elektrických a elektronických zařízeních (RoHS). Účinnost by měla být od 02/2027, kdy končí výjimky pro UV lampy s obsahem rtuti. EurEau vyzývá své členy, aby si dostatečně včas požádali o obnovení prodloužení výjimky na 5 let. Žádost o prodloužení výjimky je nutné podat nejpozději 18 měsíců před skončením platnosti výjimky!

Rozsah reportovaných parametrů pro oblast zásobování pitnou vodou EK a termín, kdy má být reporting odeslán (článek 18 DWD)

Pro oblast reportingu byla sestavena expertní skupina a ve zprávě z posledního zasedání v 09/2024 uvádí oblasti, o kterých musí každý členský stát shromažďovat a sestavovat údaje:

- a) Překročení; hodnoty parametrů uvedené v částech A a B přílohy I DWD a přijatá nápravná opatření.
- b) Incidenty; informace o neshodách souvisejících s kvalitou pitné vody, které způsobily potenciální riziko pro lidské zdraví.
- c) Výjimky; informace o jakékoli výjimce udělené v souladu s čl. 15 odst. 1 a 2 DWD.

EK se domnívá, že údaje členských států od roku 2023 by měly být zaslány co nejdříve. Členský stát musí své **roční** údaje odeslat nejpozději do 12. ledna. Mnoho členských států zpochybnilo datum 12. ledna pro přenos datových souborů a poukazují na skutečnost, že toto datum není uvedeno v čl. 18 odst. 1. Pokud EK bude trvat na datu 12. leden, důsledkem bude, že členské státy nebudou mít kompletní údaje za celý

rok před každoročním převodem dat dne 12. ledna. Dopady budou i na zvýšenou administrativu, finance a v neposlední řadě se to dotkne změn národních pravidel.

Informace sekretariátu EurEau (Sébastien Mouret, sekretariát EurEau)

Sebastien informoval o novém složení Evropského parlamentu, nicméně lze předpokládat, že stávající trend v oblasti vodního hospodářství zůstane zachován. Strategie Rady v letech 2024–2029 je následující:

- Svobodná a demokratická Evropa
- Silná a bezpečná Evropa
- Prosperující a konkurenceschopná Evropa

Mezi priority nově zvolených orgánů patří:

- Udržitelná prosperita a konkurenceschopnost: dohoda o čistém průmyslu, zákon EU o klimatu (90% snížení emisí do roku 2040), zákon o průmyslové dekarbonizaci
- Oběhové a odolné hospodářství: **Zákon o oběhovém hospodářství**, balíček pro chemický průmysl (zjednodušit REACH a „objasnit“ problematiku PFAS)
- Digitalizace
- Výzkum a inovace: Zvýšit výdaje na výzkum
- Investice: revize směrnice o zadávání veřejných zakázek
- Odstranit nedostatky dovedností a pracovních sil: Evropská strategie pro odborné vzdělávání
- Evropská obrana a bezpečnost
- Sociální spravedlnost
- Zajistit kvalitu života: zajišťování potravin, evropský mechanismus civilní obrany, evropský plán pro přizpůsobení se klimatu, mapovat rizika a potřeby v oblasti infrastruktury, energie, vody, potravin a půdy, potřeba dat a systémů včasného varování. Posílení evropské vodní bezpečnosti: **Evropská strategie odolnosti vůči vodě**

Dále přítomné Sebastien seznámil s legislativními prioritami EurEau: UWWTD (Směrnice o čištění městských odpadních vod), Směrnice o kalcích z čistíren odpadních vod, Nařízení o detergencích, Regulace rtuti (od 2025 zákaz používání zubního amalgámu; od 07/2026 zákaz výroby a dovozu zubního amalgámu), regulace plastových pelet, farmaceutická legislativa.

Byla zveřejněna výroční zpráva EurEau za rok 2023. Dochází ke změně způsobu sledování aktivit EurEau, přechod na on-line sledování. Sekretariát EurEau od ledna 2025 posílí o třetího politického poradce, který byl vybrán z více než 200 přihlášených kandidátů. Vybrán byl Martin Silič (Slovinsko). Několik let působil v Evropském parlamentu.

EurEau se připravuje na oslavu 50. výročí v květnu 2025 v Bruselu.

V odpoledních hodinách druhého dne jednání (29. 10.) došlo k prudké změně počasí a valencijský region zasáhly extrémní záplavy, které způsobily masivní ztráty na životech a rozsáhlé škody. Byli jsme svědky dopadu klimatických změn. Katastrofa se dotkla i zásobování pitnou vodou obyvatel Valencie, byla

ochromena doprava. Úpravnu vody La Presa, kterou jsme v úvodu jednání EU1 měli možnost navštívit, uvedli do provozu po 6 dnech nepřetržité usilovné práce všech zaměstnanců úpravní.

Ing. Radka Hušková, Pražské vodovody a kanalizace, a.s.

Ing. Václav Hošek, Energie AG Kolín, a.s., provozní ředitel divize VODA

Zástupci SOVAK ČR v EurEau EU1

SOVAK ČR je spolkem sdružujícím právnické a fyzické osoby, činné v oboru vodovodů a kanalizací pro veřejnou potřebu a sdružuje subjekty, jejichž hlavním předmětem činnosti je zajišťování zásobování vodou nebo odvádění a čištění či jiné zneškodňování odpadních vod, a to jak z hlediska provozování a spravování, tak z hlediska vlastnictví, rozvoje a výstavby. V současné době má SOVAK ČR 114 řádných členů a 133 členů přidružených. Řádní členové SOVAK ČR v České republice zásobují kvalitní pitnou vodou přes 9,1 mil. obyvatel, odvádějí odpadní vody pro 7,8 mil. obyvatel a téměř 99 % těchto odpadních vod čistí.